
CATERINA ALBERT

VICTOR CATALÀ

Itinerari vital, intel·lectual i literari

CATERINA ALBERT I PARADÍS (L'Escola, 1869-1966), és poeta, narradora, novel·lista i autora teatral. És una de les veus més representatives del modernisme. Va haver d'adoptar un pseudònim masculí, Víctor Català, per tal de poder formar part del panorama literari i desenvolupar la seva obra amb més llibertat. El 1905 es consagra com a escriptora amb la novel·la *Solitud*.

Arna Victor Català. Cedita per Lluís Albert.

Arna Victor Català. Cedita per Lluís Albert.

Foto: Josep Espigada. Arna Història de l'Escola.

En el cercle familiar

Neix en una família de terratinents. Filla de Lluís Albert i Paradedà i Dolors Paradís Farrés és la gran de quatre germans. El pare era advocat, diputat provincial, alcalde de l'Escola i republicà federal. Els germans van poder anar a estudiar a fora i ella, que va formar-se a casa, de manera autodidacta,

va rebre una gran influència intel·lectual de l'àvia materna, Caterina Farrés i Sureda, i de la mare, que escrivia poesia, amb qui va estar fortament lligada. Quan tenia només 21 anys el seu pare va morir i ella es va quedar al costat de la mare per administrar el patrimoni familiar.

Pintura, arqueologia i literatura

Entre 1883 i 1884 rep lliçons de dibuix i pintura de Fèlix Antonio Alarcón, i el 1900 de l'escultor Josep Carcassó. Quan publica els primers llibres, el 1902, s'allunya de la pintura. També té una gran afició per l'arqueologia, i el 1899 compra un terreny a Empúries per excavar-hi. (Algunes de les peces que hi va trobar, se li van requisar durant la guerra civil espanyola).

Arna Victor Català. Cedita per Lluís Albert.

Arna Victor Català. Cedita per Lluís Albert.

Arna Victor Català. Cedita per Lluís Albert.

“Si jo he fet una petita cosa ha estat gràcies a què els meus pares em van deixar amb tota llibertat, no em varen lligar mai, si els hi feia una pregunta, me la contestaven”

Fragment sonor enregistrat en la visita d'un grup de joves a Caterina Albert, 1965.

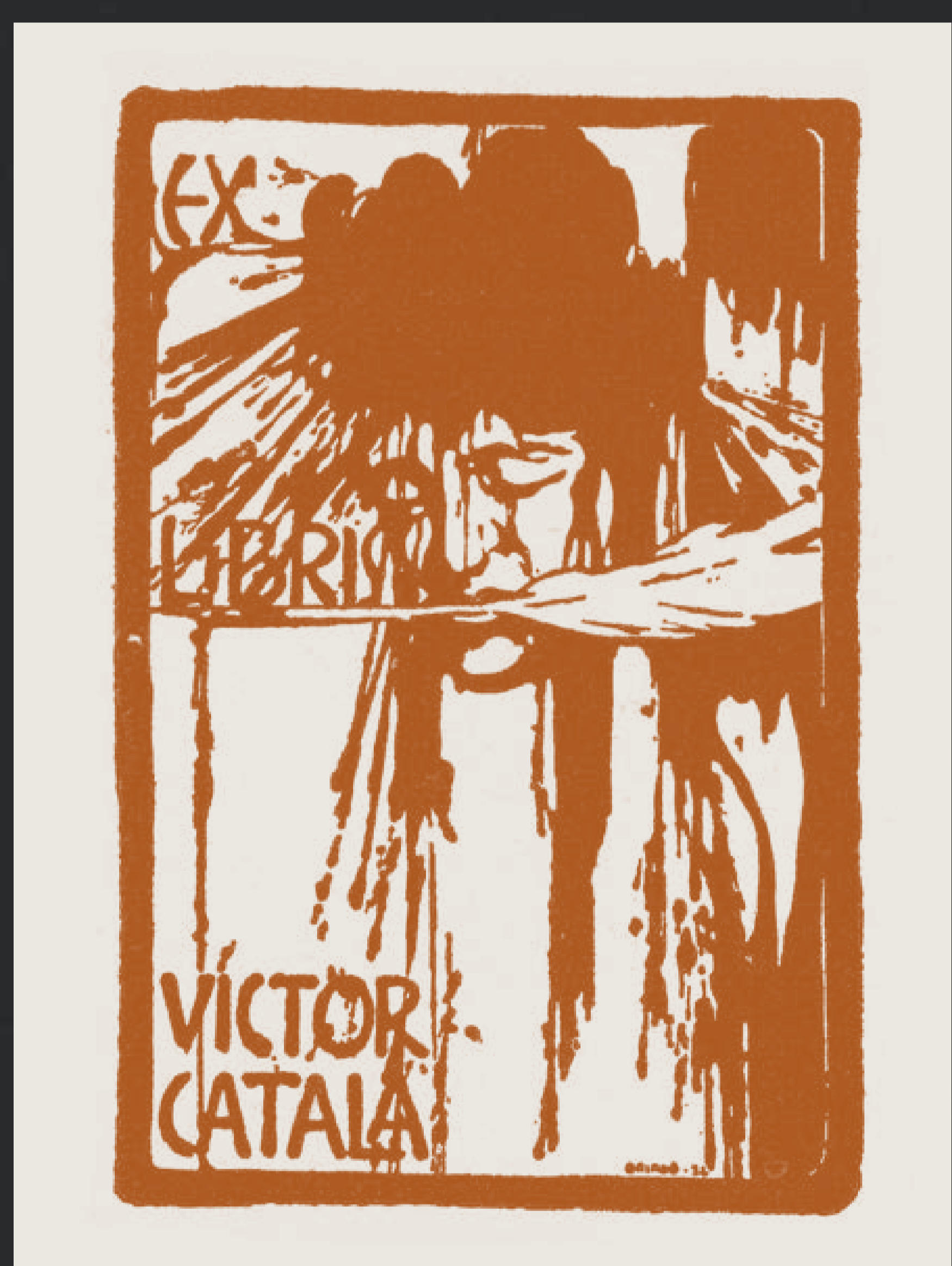
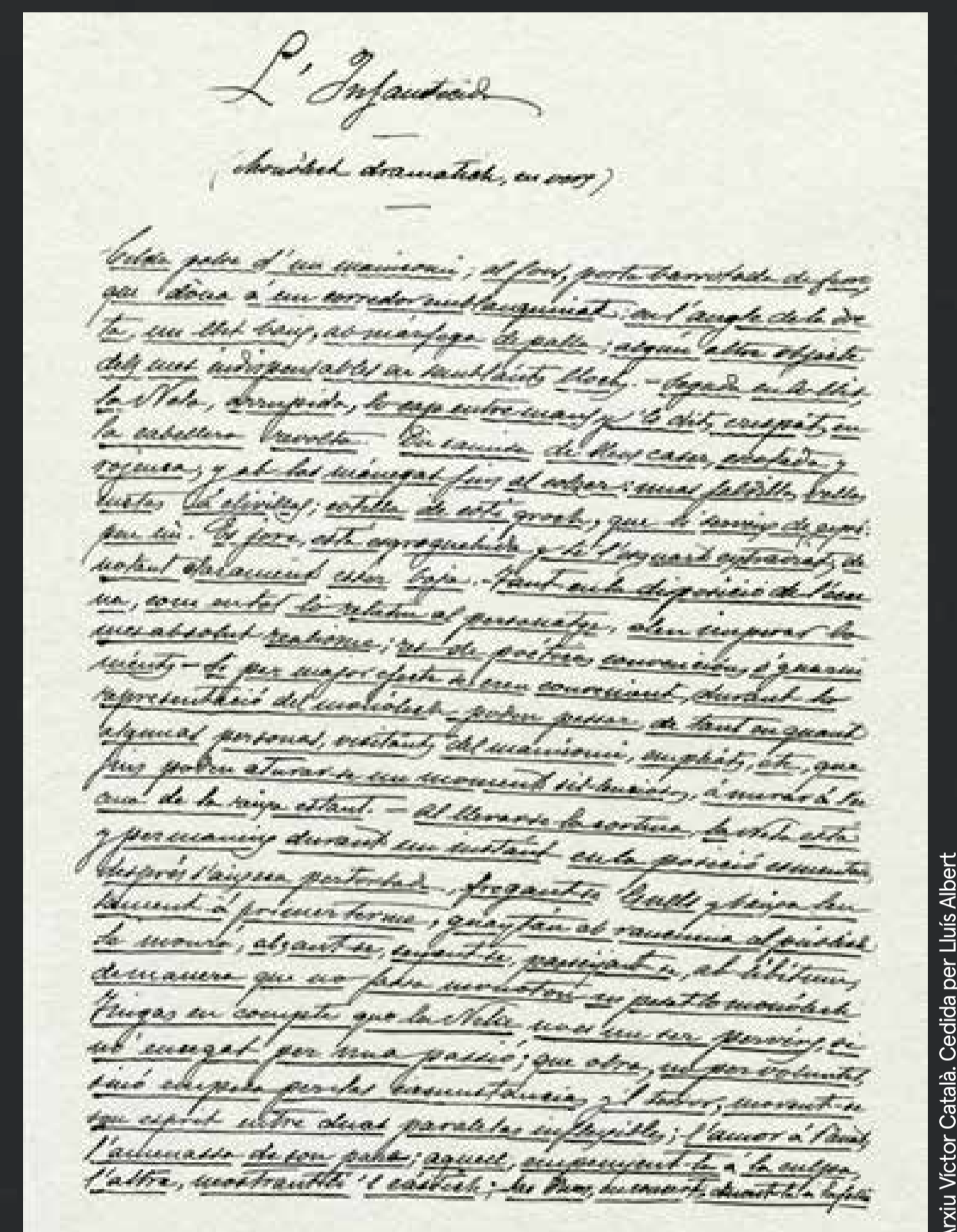
L'escàndol de *La infanticida*

El 1898 el monòleg *La infanticida* esgarrija un sector dels membres del Jurat dels Jocs Florals d'Olot, pel contingut i perquè l'ha escrit una dona. De tota manera, rep un dels premis, però no sense enrenou, motiu pel qual no es presenta a recollir-lo i tampoc no l'inclou ni a *4 monòlegs* (1901) ni a les *Obres Completes* (1951).

La infanticida no es representa fins al 1967, després de la seva mort.

“Aquell realisme, à alguns individus del Jurat los hi venia à repel però a la major nos plavia y fou necessaria la lluyta pera que sortís. Al fi logrem lo que volíem la majoria y'l meu desitg ja no fou sinó en saber l'autor pera felicitarlo.”

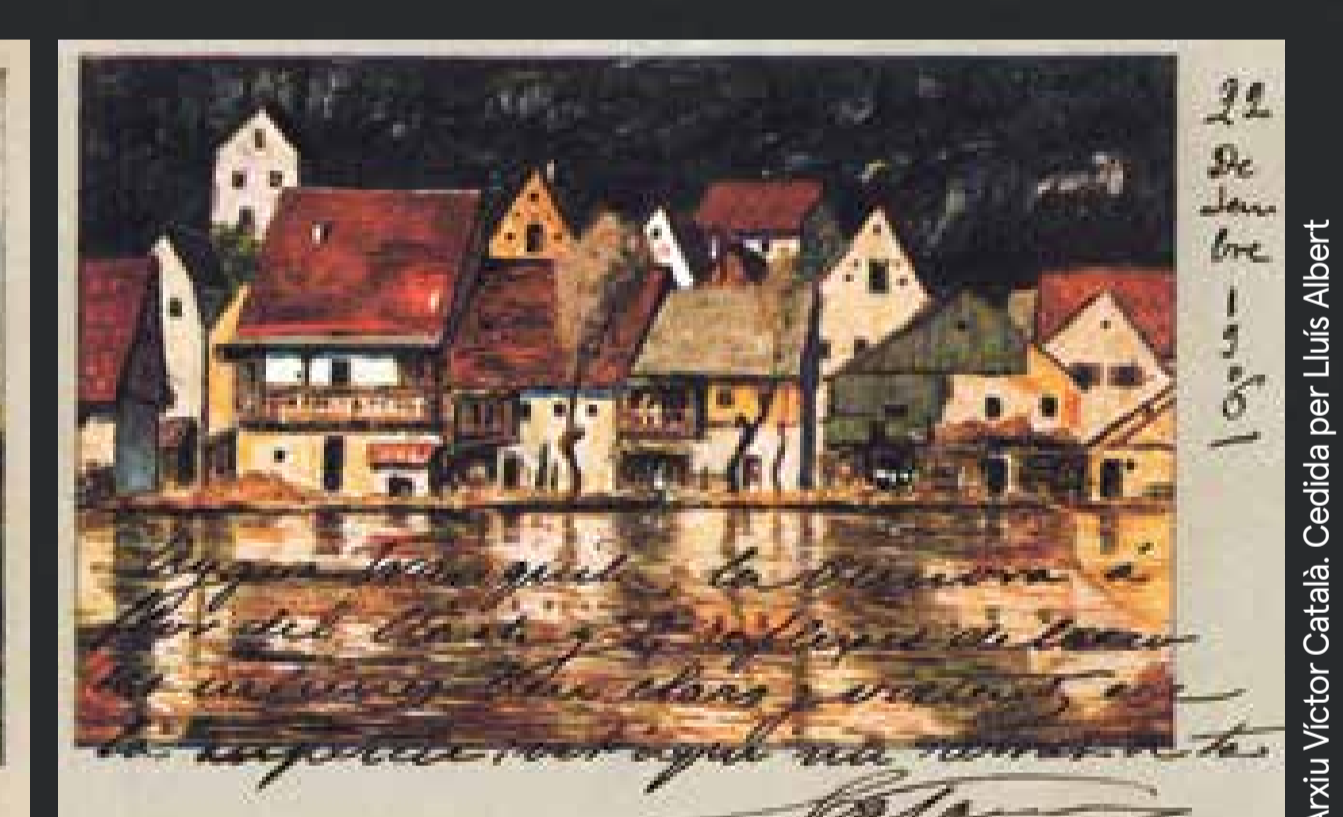
Carta de Josep Berga, secretari dels Jocs Florals d'Olot, 25 d'agost de 1898.

El pseudònim contra la tafaneria

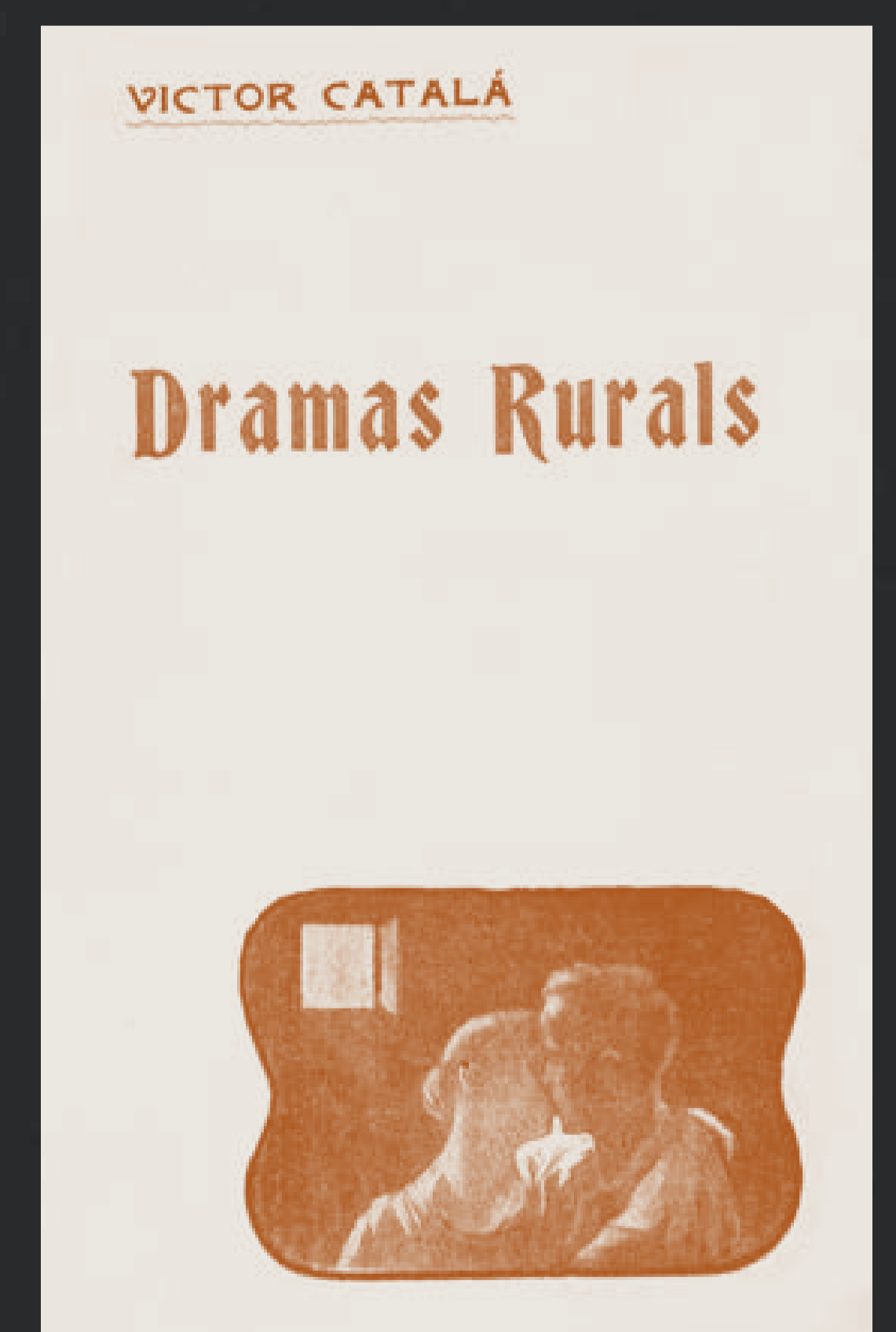
Pren el pseudònim del nom del protagonista de la seva novel·la inacabada *Càlzer d'amargor*. Aquest pseudònim li permet crear sense estar limitada per la moral de l'època i no ser

jutjada per ser dona. Construeix un personatge públic que no té res a veure amb la realitat. Diu que és “escriptora aficionada”, “reclosa a casa” i “aïllada del cercle literari”.

La projecció pública

A partir de 1901 comença a col·laborar amb la revista *Juventut* amb poemes i drames rurals. La revista és la seva plataforma de projecció pública com a escriptora. El 1902 publica el primer recull de contes, *Dramas rurals* que dona nom a un nou gènere literari, el drama rural. A partir d'aquest moment, es comença a saber que darrere el pseudònim de Víctor Català s'hi amaga Caterina Albert.

“lo renou que han mogut los *Dramas rurals* no es deu a altra cosa que a la trista casualitat d'ésser escrits per una dona”

Carta de Caterina Albert a Joan Maragall, 23 desembre 1902.

Ariadu Víctor Català. Cedita per Lluís Albert

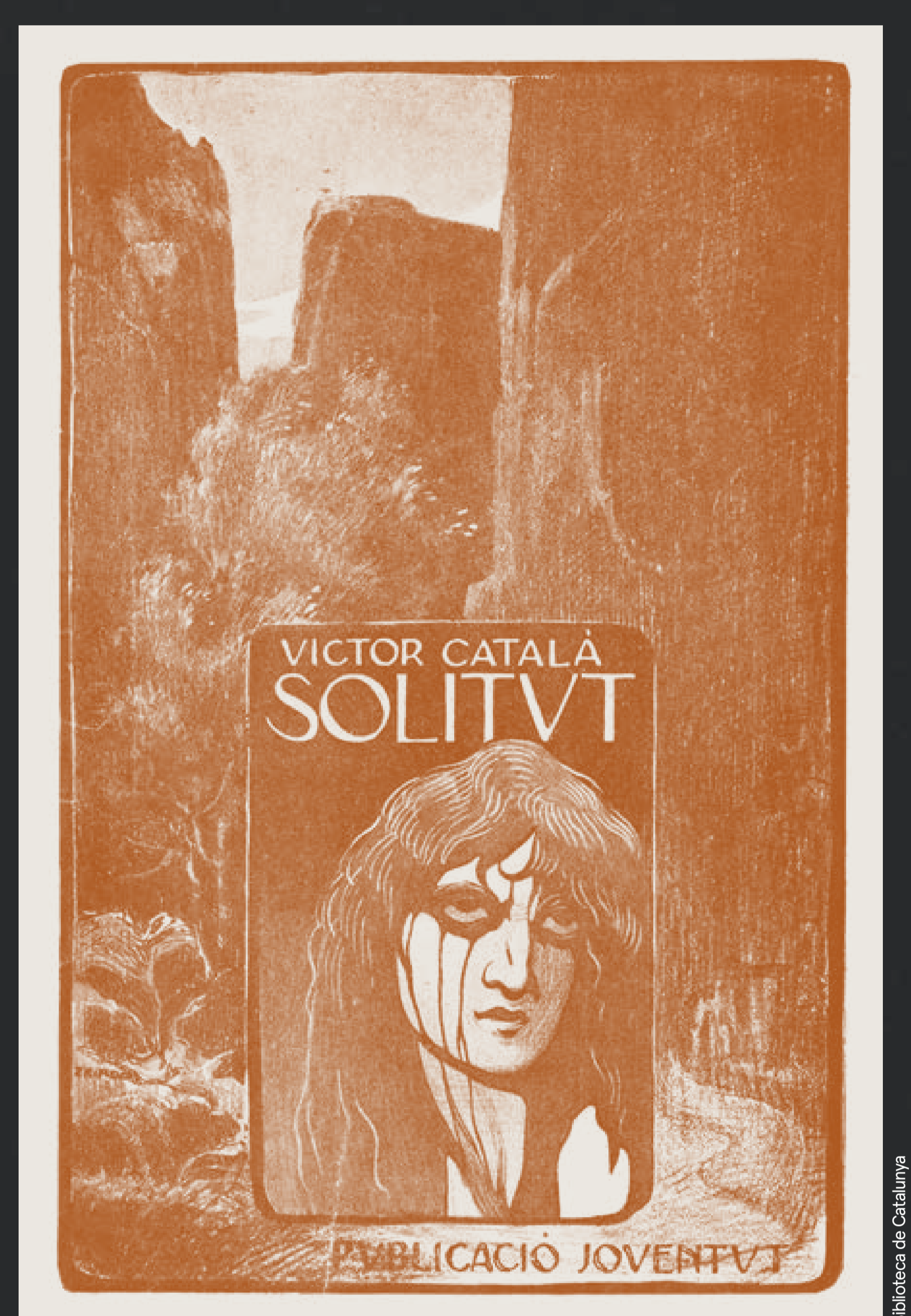
El triomf de l'escriptora

Entre el maig de 1904 i l'abril de 1905 publica *Solitud* al fulletó de la revista *Joventut* que la consagra com a escriptora. Els crítics en destaquen la riquesa lingüística, els personatges i el no-dramatisme punyent dels drames rurals. L'obra mostra el viatge iniciàtic de la Mila que va a viure amb el seu espòs Matias a una ermita. A la muntanya, hi viuen

dos éssers antagònics: el pastor Gaietà, que representa el bé, i l'Ànima, que representa el mal.

Foto: Josep Escarot. Arxiu Històric de Espanya

Biblioteca de Catalunya

Les relacions literàries

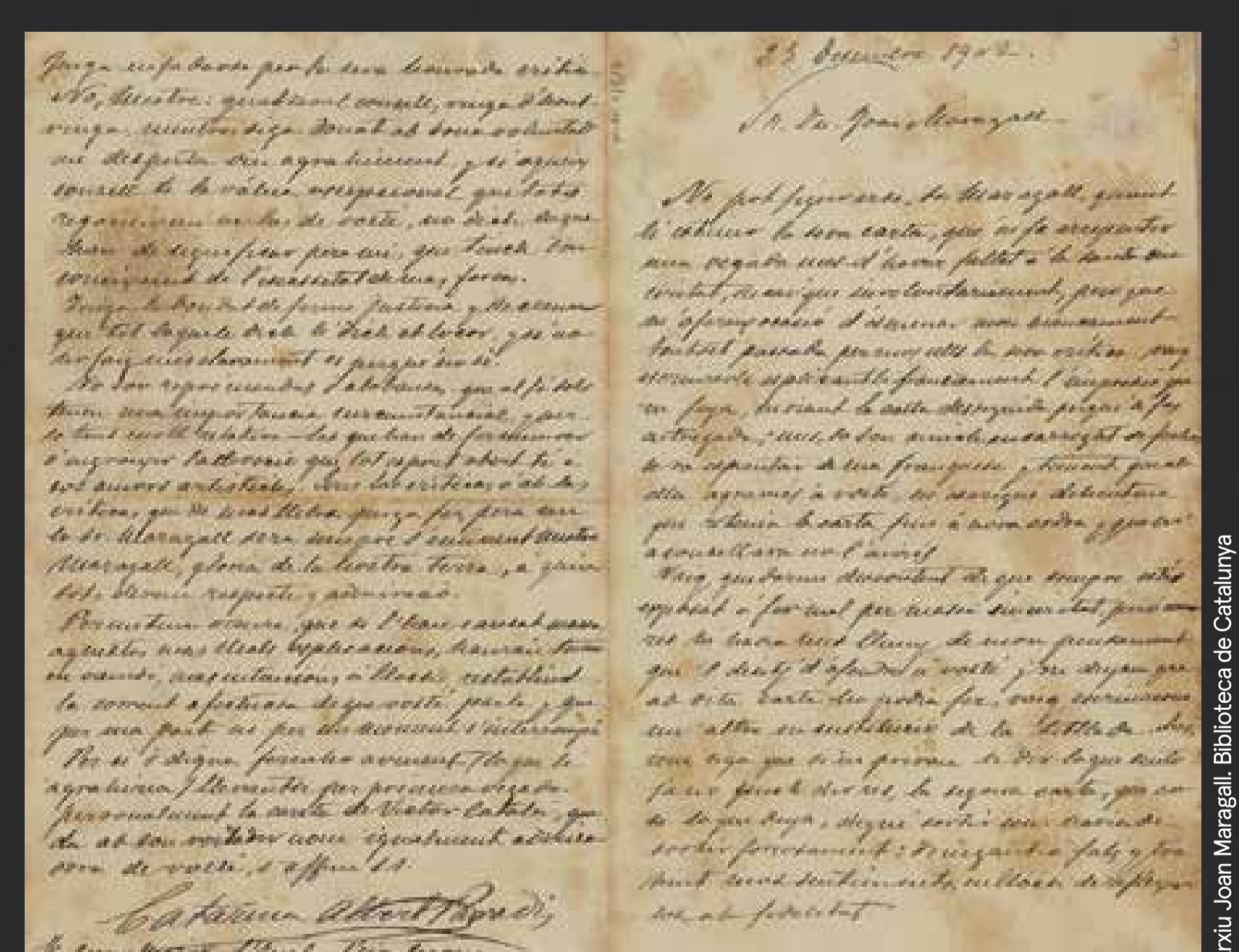

Ariadu Joan Maragall. Biblioteca de Catalunya

Els seus mestres, van ser: Joan Maragall i Francesc Matheu, pel que fa a la poesia; Narcís Oller, pel que fa a la narrativa, i Àngel Guimerà, en relació amb el teatre. La correspondència

amb Joan Maragall, igual que amb Narcís Oller, s'inicia arran de l'aparició de *Drames rurals* (1902). A Maragall li confia la seva poesia. No tenen la mateixa visió pel que fa a l'estètica en la narrativa, però sí en la poesia. Tant Maragall com Narcís Oller li reconeixen el geni creador i l'animen a continuar a escriure. Les obres de Guimerà, a l'hora d'escriure

els monòlegs, també tenen una gran influència en l'escriptora.

Ariadu Joan Maragall. Biblioteca de Catalunya

Ariadu Víctor Català. Cedita per Lluís Albert

El silenci literari

El 1907 publica el recull de contes *Caires vius* a la Biblioteca Joventut, després de *Solitud*. A partir d'aquest moment, arran del noucentisme, inicia un silenci literari de 10 anys, fins al 1918. El nou moviment emprèn una

campanya contra el ruralisme i Caterina Albert és atacada durament per Josep Carner, sobretot pel que fa a la llengua. Durant aquests anys, és una de les col·laboradores més destacades d'*Il·lustració Catalana*, de Francesc Matheu.

“He escrit de la mar, sense saber-ne res; he descrit la muntanya, i no hi he anat mai”

Entrevista de Baltasar Porcel a Caterina Albert, octubre 1965, núm. 10, *Serra d'Or*.

Anni Victor Català. Cedita per Lluís Albert

La primera dona acadèmica

Anni fotogràfic de Barcelona

El 1915 Caterina Albert és membre de l'Acadèmia de la Llengua Catalana, presidida per Jaume Collell. El secretari, Francesc Matheu, es va oposar a les normes ortogràfiques de Pompeu Fabra, del 1913, de l'Institut d'Estudis Catalans, postura que també manté

Caterina Albert. Al final, deixarà que els correctors adaptin els textos a les normes, però no que n'alterin el lèxic ni la sintaxi. El 1917 presideix els Jocs Florals de Barcelona, i el 1923 és la primera dona que entra a la Reial Acadèmia de les Bones Lletres.

Entre l'Escala i Barcelona

Des del 1899 la família de l'escriptora té un pis llogat al carrer de València de Barcelona. Els hiverns els passen a Barcelona i els estius a l'Escala. Una part del pis de Barcelona es va habilitar com a despatx d'advocat per al seu germà Francesc, i l'altra com a habitatge per a Caterina Albert i la seva mare. La mare, cabdal

a la seva vida, va morir a Barcelona el 1932. A Barcelona, Caterina Albert estava totalment immersa en l'ambient cultural de la ciutat: anava a l'òpera, a veure exposicions, a conferències, al teatre, al cinema. Durant la guerra civil espanyola va viure a Barcelona, mentre la casa pairal de l'Escala va patir diversos robatoris.

Anni Victor Català. Cedita per Lluís Albert

Anni Victor Català. Cedita per Lluís Albert

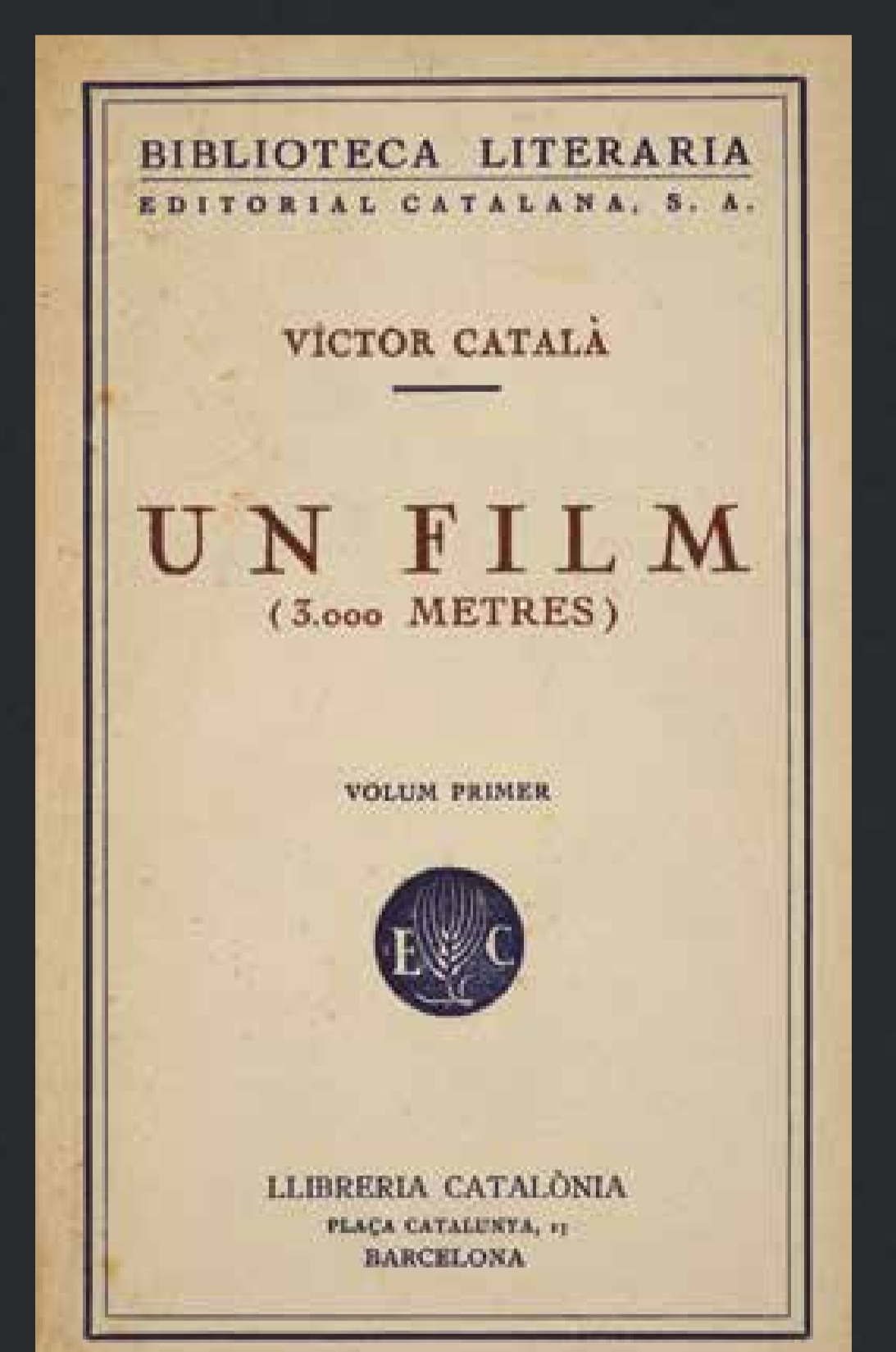
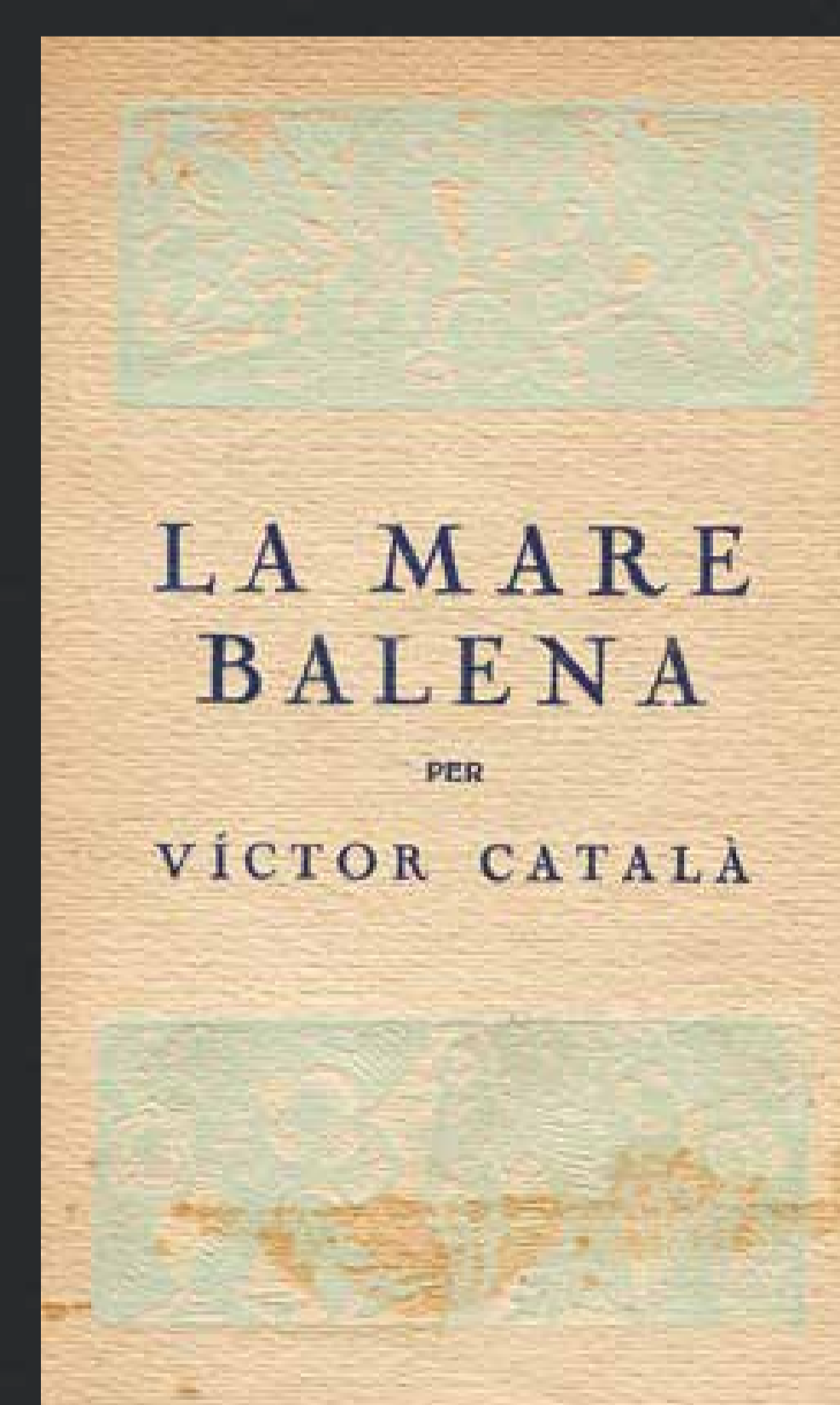
La novel·la *Un film*: una pel·lícula?

Després d'un silenci literari d'onze anys, arran del noucentisme, publica per entregues, entre el 1918 i el 1921, *Un film*, 3.000 metres a les pàgines de la revista *Catalana*. El 1926 el treu a la llum a la Llibreria Catalònia. En aquests anys també publica dos reculls de contes, *La mare balena* i *Marines*.

Anni fotogràfic de Barcelona

"El formiguer de la plaça de Catalunya en diumenge, l'essor de testes, aparentment immòbils, que omplia les Rambles a totes hores, però que ell reparava, sobretot, quan baixava de Gràcia en tramvia, eren espectaculars que l'imposaven d'una manera estranya i li costava d'acostumar-s'hi com li costava d'acostumar-se també a no donar el bon dia o la bona nit als passants que es creuaven amb ell o als dependents que eixien al llinard de les botigues." *Un film*, 3.000 metres, 1926.

“Jo crec que la dona pot i deu fer tot allò que desitgi, en el camp social, mentre estigui capacitada per a fer-ho, tal com fa l'home”

Entrevista que Anna Maria Martínez-Sagi va fer a Caterina Albert. Publicada a *La Rambla*, 18 maig 1931.

Joan Lassus, Arxiu Històric de l'Escala

Joan Lassus, Arxiu Històric de l'Escala

La postguerra

El 1944 publica l'únic recull de narracions de la seva carrera literària en castellà: *Retablo*, contes que anteriorment havia tret a la llum al diari madrileny *El Sol*. Amb aquesta obra, vol retre homenatge als intel·lectuals castellans que havien estat a favor de la llengua catalana, deixar clar el seu rebuig a la imposició del castellà i mantenir-se

en la seva catalanitat. El 1946 publica *Mosaïc, impressions literàries*, a l'Editorial Dalmau, el primer llibre en català de l'editorial a la postguerra. Selecta, dirigida per Josep Maria Cruzet, serà la seva editorial definitiva. Hi publica *Vida molta* (1950), *Jubileu* (1951) i les *Obres Completes* (1951, 1972).

Els homenatges al final de la vida

Els últims anys de la seva vida els passa enllitada a la casa pairal de l'Escala amb greus problemes a la vista. Rep una gran multitud de visites i és homenatjada diverses vegades. El 5 d'agost de 1959, amb motiu dels seus noranta anys, rep la visita col·lectiva de molts admiradors. El 1960 vint-i-un escriptors li ofereixen un llibre titulat *Els set*

pecats capitals. És homenatjada, des del 1953, a la nit de Santa Llúcia amb el premi que porta el seu nom, finançat per ella. Abans de morir, Màrius Cabré i Josep Miracle li proposen l'edició d'algunes de les seves obres inèdites de teatre, com també la representació. Mor a l'Escala el 27 de gener de 1966, a l'edat de 97 anys.

Pere Català i Pic, © Arxiu Pere Català

Pere Català i Pic, © Arxiu Pere Català

Organització i producció
Institució de les Lletres Catalanes

Amb la col·laboració
Institut Català de les Dones

Comissariat i documentació
Irene Muñoz

Disseny gràfic
Lali Almonacid

Coordinació
Miriam Romeu

Agraïments

Família Albert Paradís
Arxiu Fotogràfic de Barcelona
Arxiu Pere Català Pic
Biblioteca de Catalunya
Museu de l'Anxova, l'Escala
Museu Nacional d'Art de Catalunya
Ferran Magret

Any nA
Caterina Albert
2016

100
Any nA
de la llengua catalana
2016

 Generalitat de Catalunya

“Crec elemental advocar per la independència de l'art. Gràcies a aquesta independència he pogut ser fidel a la meva vocació, que tothom hauria volgut intervenir”

Entrevista que Tomàs Garcés va fer a Caterina Albert. Publicada a "Revista de Catalunya", núm. 26, agost 1926.